تحليل استاتيكي و ديناميكي شاسي و سازه اتوبوس 0-457

محسن اصفهانيان"،*

ابوالفضل محبوبي شاد'

* نويسنده مسئول: Mesf1964@cc.iut.ac.ir

چکیدہ

در این مقاله شاسی و بدنه اتوبوس457–O به روش اجزاءمحدود مورد تحلیل استاتیکی و دینامیکی قرار گرفته است. این فرایند با مدلسازی سهبعدی سیستم تعلیق، شاسی و بدنه اتوبوس آغاز شده است. در ابتدا تحلیل استاتیکی انجام شده تا از مقاومت شاسی در حالت معمولی اطمینان حاصل شود. سپس، تحلیل دینامیکی بر روی سازه و شاسی انجام شده که در این تحلیل آنالیز مودال و گذرای سازه و شاسی بررسی شده است. در تحلیل گذرا پیچش و خمش ناشی از تحریکهای وارده از طرف جاده به سازه و شاسی با استفاده از ملمان مدل المانمحدودی که مشخص کننده کل سازه وسیله نقلیه میباشد، بررسی گردیده و از استحکام کافی سازه و شاسی در این حالت نیز اطمینان حاصل شده است.

واژدهای کلیدی: اجزاء محدود - شاسی و بدنه - تحلیل استاتیکی - تحلیل دینامیکی

67

1 - کارشناس ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر

2 – استادیار – دانشکده مکانیک، دانشگاه صنعتی اصفهان

۱ – مقدمه

در گذشته طراحی خودرو از طریق تجربه و تستهای آزمایشگاهی گران قیمت انجام میگرفته است. روشهای تحلیلی تقریباً غیرممکن و یا بسیار سخت بودند. با این وجود تقاضا براي طراحيهاي جديد كه جنبههايي همچون كاهش وزن خودرو، ایمنی و کاهش مصرف سوخت، جنبههای اقتصادی، قابلیت بازیافت و در دسترس بودن قطعات و استقبال عمومي را در نظر بگیرند، كاهش نیافت. لذا تحقیقات گوناگونی در این زمینه انجام گرفته است. مارتک لیمیتد و پروست کار ۲۰۰۰ امکان کاهش وزن اتوبوس داخل شهری را به کمک تقویت سازه در نقاط ضعیف و حذف اعضاء زائد آن بررسی کردهاند این تحقیق در کشور کانادا برای مرکز توسعه حمل و نقل كانادا انجام شده است [۱] . بالاسا و همکاران (۲۰۰۳) سازه یک اتوبوس را با استفاده از اجزاء-محدود توسط نرمافزار ANSYS مورد مطالعه قرار دادهاند. تحلیلهای استاتیکی، مودال و دینامیکی سازه را در شرایط مختلف انجام داده، از آنالیز دینامیکی گذرا جهت بررسی تنشها استفاده گردیده است[۲].

۲- تحليل استاتيكي

در مبحث طراحی یک سازه تحلیل استاتیکی از اهمیت خاصی بر خوردار است. در بررسی سازهها در ابتدا با انجام یک آنالیز استاتیکی میتوان از مقاوم بودن سازه تحت بارهای ساکن و استاتیکی اطمینان حاصل نمود. در حالت-هایی که بار دینامیکی وجود دارد نیز میتوان بار دینامیکی را به صورت بار استاتیکی معادل در نظر گرفت و صرفا با استفاده از یک آنالیز استاتیکی نقاط بحرانی را بدست آورد و یا سازهای مقاوم از لحاظ استاتیکی و دینامیکی طراحی نمود. در بسیاری از آیین نامهها از این روش استفاده میشود. در مسائل استاتیکی خطی روابط حاکم به شکل زیر است:

- $[K]{u} = {F^{a}} + {F^{r}}$ (1)
- $\{u\}$ ماتریس سختی سازه، $[k] = \sum_{m=1}^{N} [k_e]$ ماتریس سختی سازه، [u] که در اینجا $[K_e]$ ماتریس N بردار تغییر مکان گرهی، N تعداد المانها

سختی المان، { F^{r} } بردار نیروی عکسالعمل و { F^{a} } بردار نیروی اعمالی کلی میباشد.

> ۳- تحلیل دینامیکی ۲-۱- آنالیز مودال سازه

قبل از انجام آنالیز دینامیکی بر روی سازه باید از خواص دینامیکی سازه اطلاع کافی در دسترس باشد. در صورتی که مدل سازی اجزاءمحدود نادرست باشد، آنالیز مودال می تواند در این مورد اطلاعات خوبی را عرضه نماید. این تحلیل مودهای ارتعاشی، فرکانس های طبیعی و خواص دینامیکی سیستم را مشخص می کند که از این خواص، می توان رفتار دینامیکی آن را بررسی نمود. در صورتی که خواص دینامیکی سیستم قابل قبول باشد، تحلیل دینامیکی گذرا بر روی آن انجام خواهد شد.

۲-۲- آنالیز گذرا

پس از انجام آنالیز مودال بر روی سازه باید تحلیل دینامیکی به شکل تحریک از طرف جاده بر روی آن انجام گردد. این تحلیل جهت اطمینان از مقاومت خمشی و پیچشی سازه در مقابل بارهای متقارن و نامتقارن انجام می گردد. برای شبیه-سازی این تحریک ها از آنالیز در حوزه زمان یا فرکانس استفاده می گردد. تحلیل درحوزه فرکانس فقط برای سیستم-های خطی استفاده می گردد. اما تحلیل در حوزه زمان هم برای سیستم های خطی و هم برای سیستمهای غیرخطی کاربرد دارد. در این تحلیل از حوزه زمان استفاده شده و از روش گذرا بدین صورت استفاده می شود که یک سری تحریک به چرخهای خودرو اعمال شده و سپس عکس العمل سازه در مقابل این تحریکها بررسی میگردد این تحریکها به صورت نیمپالس سینوسی، مانع و چاله ساده میباشند. روش حل آنالیز گذرای مورد استفاده بستگی به تعداد درجات آزادی سیستم دارد. سازهها آکوستیک و سایر سیستمهای مرتبه دوم برحسب زمان به وسیله یک روش و سیستمهای حرارتی، مغناطیسی، الکتریکی و سایر سیستمهای از درجه اول با استفاده از روش دیگر تحلیل می گردند.

فرض ها و محدودیت های آنالیز گذرا در اجزاءمحدود به شرح زیر است: ۱- شرايط اوليه معلوم باشد. ۲- اثرات ژیروسکوییک یا کریولیس در سازه وجود نداشته ىاشد. معادله تعادل ديناميكي گذراي مطلوب براي يك سازه خطي به صورت زیر می باشد: $[M]\{\ddot{u}\}+[C]\{\dot{u}\}+[K]\{u\}=\{f(t)\}$ (٢) که در آن [M] ماتریس جرم سازه [C] ماتریس میرایی سیستم [K] ماتریس سختی و f(t) ماتریس نیروهای خارجي وارد بر سيستم ميباشد. از دو روش انتگرال گیری تفاضلی پیشرو و انتگرال گیری نيومارك جهت حل معادله خطى (٢) مي توان استفاده نمود. روش تفاضلی پیشرو در آنالیز مسائل گذرای صریح کاربرد دارد و از روش نیومارک جهت تحلیل مسائل آنالیز گذرای ضمنی استفادہ میشود کہ در زیر توصیف می گردد. روش نیومارک از روابط تفاضل محدود در بازه زمانی Δt با فرض-های زیر استفاده می نماید.

 $\begin{aligned} \{\dot{u}_{n+1}\} &= \{\dot{u}_n\} + [(1-\delta)\{\ddot{u}_n\} + \delta\{\ddot{u}_{n+1}\}]\Delta t \qquad (\texttt{\texttt{m}}) \\ \{u_{n+1}\} &= \{u_n\} + \{\dot{u}_n\}\Delta t + [(\frac{1}{2} - \alpha)\{\ddot{u}_n\} + \alpha\{\ddot{u}_{n+1}\}]\Delta t^2 \qquad (\texttt{\texttt{m}}) \\ \text{subscription} \\$

$$\begin{split} & (a_0[M] + a_1[C] + [K])\{u_{n+1}\} = \{f(t)\} + \\ & [M](a_0\{u_n\} + a_2\{\dot{u}_n\} + a_3\{\ddot{u}_n\}) + [C](a_1\{u_n\} + a_4\{\dot{u}_n\} + a_5\{\ddot{u}_n\}) \\ & \leftarrow \leftarrow \\ & \leftarrow \\$$

بازه زمانی انتگرال گیری ۰/۰۰۵ ثانیه برای تحریک سینوسی و ۰/۰۰۴ تا ۰/۰۰۸ برای تحریک مانع و چاله در نظر گرفته شده است.

٤- روش مورد استفاده

به دلیل پیچیدگی هندسی سازه خصوصاً در محل اتصالات و باز بودن مقاطع، استفاده از روش اجزاءمحدود اجتنابناپذیر است. بنابراین از روش اجزاءمحدود جهت انجام این تحلیل استفاده شده است. نرمافزارهای اجزاءمحدود برای مقاصد عمومی مورد استفاده قرار می گیرند، اما می توان با مدل-سازی صحیح به نحو موثری از آنها در شبیهسازی مدلهای دینامیکی استفاده نمود. در این مورد از نرمافزار ANSYS جهت انجام تحلیل استفاده شده است. شکل (۱) مدل هندسی شاسی و سازه این اتوبوس را در نرم افزار نشان میدهد. شکل (٢) نيز مدل المان محدود اتوبوس را نشان ميدهد. اين مدل از ۴۰۵۹۷ المان پوسته و۳۰۷۵ المان تیر تشکیل شده است، به طوری که مدل تهیهشده با در نظر گرفتن المانهای جرم و فنر به کار رفته، دارای ۲۵۳۶۸۳ درجه آزادی می باشد. به دلیل پیچیدگی مدل در ناحیه اتصال و وجود ورق های با ضخامت کم و همچنین کاهش نسبی المانها نسبت به المانهای دیگر نظير المان جامد توپر از المان پوسته جهت شبيهسازي شاسي استفاده گردیده است. اکسلها و سازه اتوبوس نیز با المان-های تیر مناسب شبیهسازی گردیدهاند [۴]. تایرها با المان فنر در راستای عمودی شبیهسازی شده که به دلیل بحث ارتعاشات عمودي اين مدل به خوبي شبيهسازي شده و اعتبار دارد [۲ و۴]. کمکفنرها نیز با المان دمیر شبیهسازی شده ،همچنین جرم معادل موتور و گیربکس و تانکهای سوخت و هوا نیز به صورت متمرکز در محل آنها قرار داده شده است[۴و۵]. المانها نیز با مقایسه مدل با شبکهبندیهای مختلف تا حد کافی ریز انتخاب شدهاند به نحوی که تفاوت نتایج در دو شبکهبندی مختلف کمتر از ده درصد باشد.

در مدل اجزاءمحدود به دلیل اینکه اتصالات به صورت صلب شبیهسازی شدهاند، میزان سختی به دست آمده در مدل اجزاءمحدود بیشتر از مقدار واقعی آن می باشد.دلیل این امر لغزش اتصالات سازه در موقع اعمال تحریک نامتقارن می

باشد. البته این مورد در پیچش سازه تحت بار های نامتقارن با دامنه کم، کوچکتر از میزانی است که در حالت بارهای نامتقارن با دامنه زیاد ایجاد می شود. میزان کاهش سختی در مواردی ۱۰ درصد و در موارد بحرانی تا ۲۰ درصد گزارش شده است.

٥- بررسی نتایج

0-1- نتایج تحلیل استاتیکی شاسی و سازه

دراین حالت که سیستم تعلیق انعطاف پذیر می باشد، همان طور که در شکل (۳) دیده می شود حداکثر جابجایی در راستای عمودی ۸cm می باشد که در قسمت انتهایی اتوبوس رخ می دهد. در شکل (۴) نیز کانتور تنش فون میزز نشان داده شده است و همان طور که در شکل دیده می شود مقدار حداکثر تنش در این حالت قبل از اولین رام عرضی بعد از موتور و در سمت راست شاسی مشاهده می شود و مقدار آن ۱۲۶ Mpa می باشد.

٥-۲- نتایج آنالیز مودال شاسی و سازه

در آنالیز مودال تا سی مود ارتعاشی محاسبه شده است. شکل (۵) مودهای ارتعاشی اول تا ششم شاسی و سازه را بـه همـراه فرکانس.های مربوطه به ترتیب نشان میدهند.

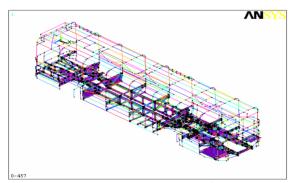
0-۳- نتایج حاصل از تحلیل گذرای شاسی و سازه پس از انجام آنالیز مودال، آنالیز دینامیکی سازه و شاسی انجام گرفته است. در ابتدا مدل تحت نیم پالس سینوسی قرار گرفته است. در این حالت حداکثر تنش بدست آمده (مان ۳۵۵ بوده که در رام عرضی نزدیک تانک سوخت در زمان ۳/۱۱۹ ثانیه (یعنی در اواسط تحریک چرخهای عقب) اتفاق میافتد. در تحریک مانع نیز حداکثر تنش ۳۵۰Mpa میباشد که در قسمت انتهایی شاسی در زمان ۲/۸۴۸ ثانیه (یعنی در ابتدای زمانی که چرخ عقب سمت راست، تحریک شده است) اتفاق میافتد. در تحریک چاله نیز حداکثر تنش شده است) اتفاق میافتد. در تحریک چاله نیز حداکثر تنش عقبی در زمان ۲/۸۸۸ ثانیه اتفاق میافتد که این لحظه نیز اوایل زمانی است که چرخ عقب سمت راست تحریک شده

است. با توجه به مقادیر فوق در تمامی تحریکات وارد شده، شاسی و سازه مقاومت کافی را در برابر آنها دارا میباشد. مقادیر تنش، محل وقوع و زمان مربوطه در جدول زیر خلاصه شده است:

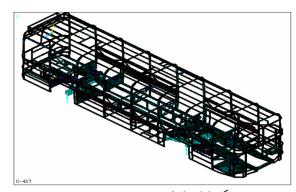
جدول (۱) مقادیر تنش و زمان وقوع آن در تحلیل دینامیکی

نوع تحريك	حداکثر تنش (Mpa)	زمان(ثانیه)	محل حداکثر تنش
نيم پالس	400	37/119	رام عرضي نزديك تانك
سينوسى			سوخت
چاله ساده	۳۰۶	۲/۸۸۸	دسته مو تورعقبي
مانع	۳۵۰	۲/۸۴۸	انتهای شاسی

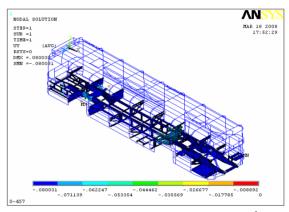
شیکل های (۶) تا (۲۷) کانتورهای تنش وجابجایی و نمودارهای مربوط به نقاط طراحی را نشان می دهند. نقاط طراحی که در شکل (۱۱) نشان داده شده شش گره از مدل المان محدود در نظر گرفته شده است که بر روی شاسی و به ترتیب از ابتدا تا انتهای شاسی به فاصله تقریبی ۲۳ از یکدیگر قرار دارند. باتوجه اینکه جنس فولاد بکار رفته در سازه و شاسی 252RR بوده که دارای تنش تسلیمی در حدود موا می باشد، نتایج به دست آمده از آنالیز مشخص نمود که شاسی و سازه اتوبوس مقاومت کافی در برابر تمامی تحریکات وارد شده را دارا می باشد.

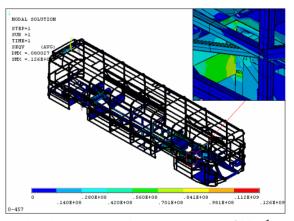
شکل (۱) مدل هندسي سازه و شاسي

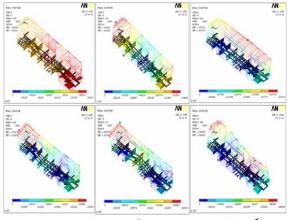
شكل (۲) مدل المان محدود سازه و شاسي

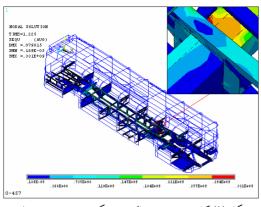
شکل (۳) کانتور جابجایی عمودی سیستم تعلیق انعطاف پذیر

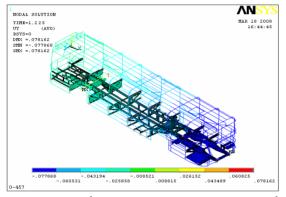
شکل (۴) کانتورتنش فون میزز در حالت سیستم تعلیق انعطاف پذیر

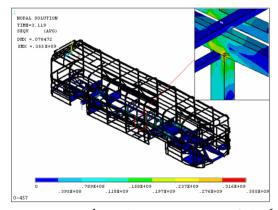
شکل (۵) مودهای ارتعاشی و فرکانسهای طبیعی اول تا ششم

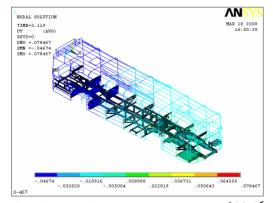
شکل (۶) کانتور تنش در حالت تحریک سینوسی چرخ جلو

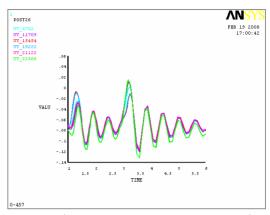
شکل (۷) کانتور جابجایی عمودی در حالت تحریک سینوسی چرخ جلو

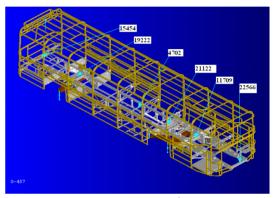
شکل (۸) کانتور تنش فون میزز در حالت تحریک سینوسی چرخ عقب

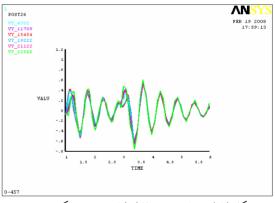
شکل (۹) کانتور جابجایی عمودی شاسی و سازه در زمان۱۱۹/ ۳ثانیه

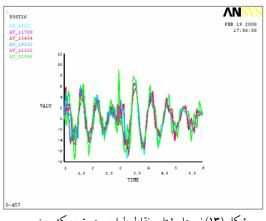
شکل (۱۰) نمودار جابجایی نقاط طراحی در تحریک سینوسی

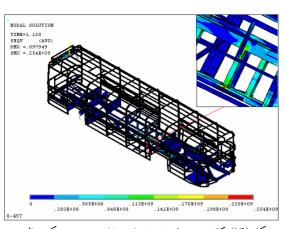
شكل (۱۱) نقاط طراحي

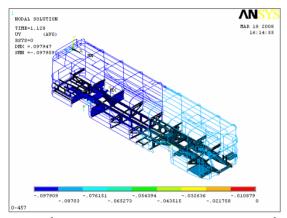
شکل (۱۲) نمودار سرعت نقاط طراحی در تحریک سینوسی

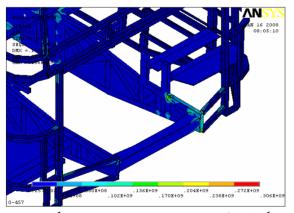
شکل (۱۳) نمودار شتاب نقاط طراحی در تحریک سینوسی

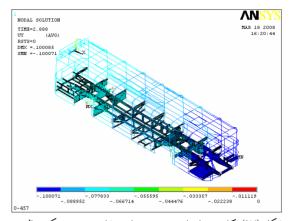
شکل (۱۴) :کانتورتنش فون میزز سازه وشاسی در تحریک چاله در زمان۱۱۲۸ ثانیه

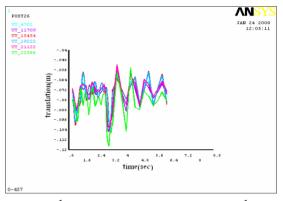
شکل (۱۵) :کانتور جابجایی عمودی شاسی و سازه در تحریک چاله در زمان۱/۱۲۸ ثانیه

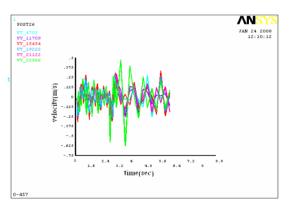
شکل (۱۶) :کانتور تنش فون میزز سازه وشاسی در تحریک چاله در زمان۲/۸۸۸ ثانیه

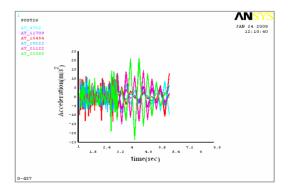
شکل (۱۷) :کانتور جابجایی عمودی سازه وشاسی در تحریک چاله در زمان۲/۸۸۸ ثانیه

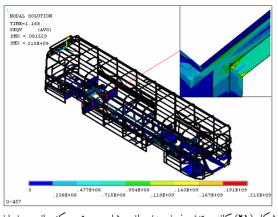
شکل (۱۸) نمودار جابجایی نقاط طراحی در تحریک چاله

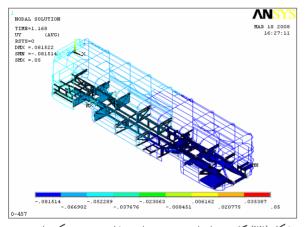
شکل (۱۹) نمودار سرعت نقاط طراحی در تحریک چاله

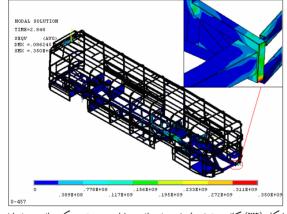
شکل (۲۰) نمودار شتاب نقاط طراحی در تحریک چاله

شکل (۲۱) کانتور تنش فون میزز سازه وشاسی درتحریک مانع در زمان ۱/۱۶۸ثانیه

شکل (۲۲) کانتور جابجایی عمودی سازه و شاسی در تحریک مانع در زمان۱/۱۶۸ثانیه

شکل (۲۳) کانتور تنش فون میزز سازه و شاسی در تحریک مانع در زمان

۸۴۸/ ۲ ثانیه

مراجع

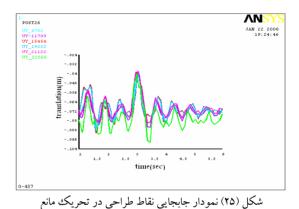
- [1] Martec Limited, Prévost Car, INTERCITY BUS WEIGHT REDUCTION- PROGRAM, Transportation Development Centre, January 2000.
- [2] Balasa, B., Nicolae, G.and Tircomnicu, R. Extended Virtual Prototype of an Ikaruss98 Bus, ANSYS Conference paper, 2003.
- [3] Zienkiewicz, O.C., the Finite Element Method, McGraw-Hill Company, London, 1997.

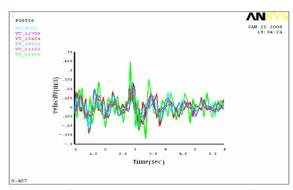
[۵] تورنگ، ح، تحلیل استاتیکی و دینامیکی شاسی اتوبوس سفیر و O302 و بررسی پایداری حرکت آنها، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه صنعتی اصفهان، ۱۳۸۴.

- [7] Roman? w, F.and jankowski, L., Investigations of stress Concentration in Thin-Walled elements of Chassis Frames, International Conference on Vehicle Structures, 1984.
- [8] Beerman, h.J., Joint Deformations and Stresses of Commercial Vehicle Frame under Torsion, International Conference on Vehicle Structures, 1984.
- [9] Berger, M., *Modeling Problems in the Dynamic Design of Autobuses*, International Conference on Vehicle Structures, 1984.
- [10] Sz? ke, D.and Horvah, S, Dynamic Analysis of Vehicle FEM System with Discrete Damper, Vehicle System Dynamic Supplement 28, pp.485-495, 1998.
- [11] Dirschmid, Dr.F., Optimization of Car Components using MSC/CONSTRUCT

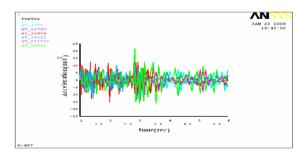

شکل (۲۴) کانتور جابجایی عمودی سازه و شاسی در تحریک مانع در زمان ۲/۸۴۸ ثانیه

شکل (۲۶) نمودار سرعت نقاط طراحی در تحریک مانع

شکل (۲۷) نمودار شتاب نقاط طراحی در تحریک مانع

- [26] Zienkiewicz, O.C., The Finite Element Method, McGraw-Hill Company, London, 1997
- [27] SAS IP, Inc ANSYS, Inc.Theory Manual, Version RV51, 1997.
- [28] Bergan, P. G., and Mollestad, E., An Automatic Time-Stepping Algorithm for Dynamic Problems, Computer Methods in Applied Mechanics and Engineering, Vol. 49, 1985
- [29] Rodinov, V., Automotive Chassis Design and Calculations, Mechanical Engineering Publications, London, 1989.
- [30] Moaveni S., Finite Element Analysis Theory and Application with ANSYS, Prentice Hall, 1999.
- [31] Nunney, M.J., Light & Heavy Vehicle Technology, 3rd Edition, Oxford, UK, Butterworth-Heinemann, 1998.
- [32] Mrazek, T.and Marzy, R., Investigation of the Comfort Behavior of a Commercial Vehicle in ADAMS, Paper for the 15th ADAMS EuropeanUsers, Conference, Nov 2000
- [33] Bathe, K. J., Finite Element Procedures, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, 1996

- [12] MSC First Worldwide Automotive Conference Munich 1999.
- [13] Lee, j., Thompson, D.J., Hong Hee Yoo, Jang Moo Lee., Vibration analysis of vehicle body and suspension system using a substructures method. *International journal of Vehicle Design (IJVD)*, Vol.24, No.4, 2000.
- [14] Friberg, O. and Eriksson. , Optimization of Ride Comfort, Multibody Dynamics, Professional Engineering Publication limited, London, 1998.
- [15] Reimpell, J., Stoll, H.and J.W.Betzler., The Automotive Chassis Engineering Principles, Second Edition, Buter Worth-Hengmann, 2001.
- [16] Martec Limited, Prévost Car, INTERCITY BUS WEIGHT REDUCTION- PROGRAM, Transportation Development Centre, January 2000.
- [17] Kuti, I., Dynamic Analysis of Vehicle Manoeuver on the Basis of the Finite Element Method, Periodica Polytechnia Ser. Trans. Eng. Vol.29, No.1-2, pp.47-58, 2001.
- [18] Balasa, B., Nicolae, G.and Tircomnicu, R., *Extended Virtual Prototype of an Ikaruss98 Bus*, ANSYS Conference paper, 2003.
- [19] Genta, G., Motor Vehicle Dynamics Modeling and Simulation, World Scientific, 1997
- [20] Wong, j.Y., *Theory of Ground Vehicles*, Third Editoin, John Wiley&SONS, Copyright 2001.
- [21] Meirovitch, L., Element of Vibration Analysis, Second Edition, McGraw- Hill, 1986
- [22] Beer man, H.j., The Analysis of Commercial Vehicle Structures, Mechanical Engineering Publications, London, 1989.
- [23] Gillespie, T.D., Fundamental of Vehicle Dynamic, published by society of automotive engineers, Inc, Third Printing 1999.
- [24] Bendat, J.S., and Piersol, A.G., Random Data: Analysis and Measurement Procedures, John Wiley&Sons, New York.1971, 407p.
- [25] Spangler, E.B., GMR Profilmeter Method for Measuring Road Profile, General Motors Research Publication GMr-452, 1964, 44p.

This document was created with Win2PDF available at http://www.daneprairie.com. The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.